

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum intellectus possit esse subiectum virtutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

AD QUINTVM dicendum, q[uo]d uirtute p[ot]t aliq[ui]s male uti tanquā obiecto, puta, cū male s[er]u[er]e de uirtute, cum odit eā, uel superbit de ea: nō autē tanquā principio uis, ita, s[ed] quōd malus sit actus uirtutis.

AD SEXTVM dicendum, quōd uirtus infusa causatur in nobis a Deo sine nobis agentibus, non tamē sine nobis consentientibus: & sic est intelligendum quod dicitur, Quam Deus in nobis sine operatur. q[uo]d uerō per nos aguntur, Deus in nobis causat, nō sine nobis agentibus, ipse enim operatur in omni uoluntate, & natura.

QVAESTIO LVI.

De subiecto uirtutis, in sex articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de subiecto uirtutis.

ET CIRCA hoc queruntur sex.

¶ Primo, Vtrum uirtus sit, in potētia animæ, sicut in subiecto.

¶ Secundo, Vtrum una uirtus possit esse in pluribus potentiis.

¶ Tertio, Vtrum intellectus possit esse subiectum uirtutis.

¶ Quarto, Vtrum irascibilis & concupiscibilis.

¶ Quinto, Vtrum uires apprehensiuæ sensitiuæ.

¶ Sexto, Vtrum uoluntas.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uirtus sit in potentia animæ, sicut in subiecto.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt, q[uo]d uirtus non sit in potentia animæ, sicut in subiecto. Dicit enim Aug. in 2. de lib. arb. * quōd uirtus est qua recte uiuitur, uiuere autem non est per potentiam animæ, sed per eius essentiam. ergo uirtus non est in potentia animæ, sed in eius essentia.

¶ Præ. Philosophus dicit in 2. Eth. * Virtus est quæ bonum facit habentem, & opus bonum reddit; sed sicut opus constituitur per potentiam, ita habēs uirtutem constituitur per essentiam animæ, ergo uirtus non magis pertinet ad potentiam animæ, quā ad eius essentiam.

¶ Præ. Potentia est in secunda specie qualitatis, uirtus autem est quædam qualitas, ut supra dictum ē; * qualitatis autem non est qualitas. ergo uirtus non est in potentia animæ, sicut in subiecto.

SED CONTRA. Virtus est ultimum potētiæ, ut dicitur in 1. de cœlo: * sed ultimum est in eo, cuius est ultimum. ergo uirtus est in potentia animæ.

RESPON. Dicendum, q[uo]d uirtutem pertinere ad potētiā animæ, ex tribus potest esse manifestum. Primo quidem ex ipsa ratione uirtutis, quæ importat perfectionem potētiæ: perfectio autem est in eo cuius est perfectio. Secundo ex eo, quōd est habitus operatiuus, ut supra dictum est: * omnis autem operatio est ab anima per aliquam potētiā. Tertio ex hoc, quōd disponit ad optimum: optimum autē est finis, qui uel est operatio rei, uel aliquid consecutum per operationem a potētia egredientē. unde uirtus humana est in potētia animæ, sicut in subiecto.

AD PRIMVM ergo dicendum, quōd uiuere dupliciter sumitur. Quandoque enim dicitur uiuere ipsum esse uiuentis, & sic pertinet ad essentiam animæ, quæ est uiuenti essendi principium. Alio modo uiuere dicitur operatio uiuentis, & sic uirtute recte uiuitur, inquantum per eam aliquis recte operatur.

AD SECVNDVM dicendum, quōd bonum uel

est finis, uel in ordine ad finem dicitur: & ideo cum bonum operantis consistat in operatione, hoc etiā ipsum, q[uo]d uirtus operantē bonū facit, refertur ad operationem, & per consequens ad potētiā.

AD TERTIVM dicendum, quōd unum accidens dicitur esse in alio sicut in subiecto, nō quia accidēs per se ipsum possit sustentare aliud accidens, sed quia unū accidens in hæret substantiæ mediante alio accidente, ut color corpori mediante superficie: unde superficies dicitur esse subiectum coloris, & eo mōdo potētia animæ dicitur esse subiectum uirtutis.

ARTICVLVS II.

Vtrum una uirtus possit esse in pluribus potentiis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q[uo]d una uirtus possit esse in duabus potentiis. Habitus enim cognoscuntur per actus, sed unus actus progreditur diuersimode a diuersis potentiis, sicut ambulatio procedit a ratione ut dirigente, a uoluntate sicut a mouente, & a potētia motiua sicut ab exequente. ergo etiam unus habitus uirtutis potest in pluribus esse potētiis.

¶ Præ. Philosophus dicit in 2. Eth. * quōd ad uirtutē tria requiruntur. scire, uelle, & immobiliter operari: sed scire pertinet ad intellectum, uelle ad uoluntatem. ergo uirtus potest esse in pluribus potētiis.

¶ Præ. Prudentia est in ratione, cum sit recta ratio agibilia, ut dicitur in 6. Eth. * est etiam in uoluntate, quia non potest esse cum uoluntate peruersa, ut in eodem lib. * dicitur. ergo una uirtus potest esse in duabus potētiis.

SED CONTRA. Virtus est in potētia animæ sicut in subiecto, sed idem accidens non potest esse in pluribus subiectis. ergo una uirtus nō potest esse in pluribus potētiis animæ.

RESPON. Dicendum, quōd aliquid esse in duobus, contingit dupliciter. Vno modo sic, quōd ex quo fit in utroque, & sic impossibile est unam uirtutem esse in duabus potētiis: quia diuersitas potētiarum attenditur secundum generales conditiones obiectorum, diuersitas autem habituum secundum specialia. unū ubicunque est diuersitas potētiarum, est diuersitas habituum: sed non conuertitur. Alio modo potest esse aliquid in duobus, uel pluribus, non ex æquo, sed ordine quodam: & sic una uirtus pertinet ad plures potētiās, ita quōd in una sit principaliter, & se extendat ad alias per modum diffusionis, uel per modum dispositiōis, secundum quod una potētia mouetur ab alia, & secundum quod una potētia accipit ab alia.

AD PRIMVM ergo dicendum, q[uo]d idē actus non potest æqualiter & eodē ordine pertinere ad diuersas potētiās, sed scdm diuersas rōnes, & diuerso ordine.

AD SECVNDVM dicendum, q[uo]d scire præexigitur ad uirtutem moralem, inquantum uirtus moralis operatur secundum rationem rectam, sed essentialiter in appetendo uirtus moralis consistit.

AD TERTIVM dicendum, quōd prudentia realiter ē in rōne sicut in subiecto, sed presupponit recludit uoluntatis sicut principium, ut infra dicitur. * ar. 1. eq. & q. 57. ar. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum intellectus possit esse subiectum uirtutis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quōd intellectus nō

D. 445.

Inf. q. 60. ar. 5. cor.

c. 4. tom. 5.

c. 5. to. 5.

c. 13. in 5.

D. 1041.

D. 775.

D. 695. 1175.

D. 49.

ar. 1. eq. & q. 57. ar. 4.

¶ Super quas quinquagesima extra articulum tertium.

¶ In arti. 3. quæst. 56. omittis duobus primis, dubium occurrit de sensu & ueritate

te litera: cum ponit differentiam inter uirtutem simpliciter & intellectualem. ex hoc quod aliquis habitus dat facultatem faciendi bonum opus: sed non dat quod semper operetur recte, ut Grammatica &c. aliquis autem dat & facultatem faciendi bonum opus, & dat quod aliquis recte utatur facultate, ut iustitia. Est autem

f. r. c. 15. tom. 1.

q. 55. ar. 3.

li. s. eth. c. 6. tom. 5.

q. p. ar. 4.

q. p. ar. 3. & 4.

hic multipliciter dubium. primo de qua reilitudine, seu bonitate est sermo, cum dicitur, quod aliquis habitus dat quod recte utatur facultate, an scilicet de bonitate propria illi habitui, an de bonitate morali. Si de bonitate morali, oblat litera obiciens uisui Grammaticae non errorem in moribus, sed in Grammatica, barbarismum scilicet, & solocismum, ut patet in litera. si de bonitate propria illi habitui, nulla videtur inter habitus differentia. quilibet enim cum quis eo utitur, dat suam bonitatem actui apto nato suscipere illam bonitatem. Deinde dubium est propter diuersitatem uocabulorum, qua litera utitur, quid intendat cu dicit, quod dat quod semper recte operetur: & subaliis uerbis, quod recte utatur facultate, uel sub aliis uerbis, quod reddit bonum opus in actu: an scilicet intendat de opere in actu quod informat habitu, puta de locutione in actu respectu Grammaticae, concupiscentia respectu temperantiae &c. an de actu uoluntatis, qui uocatur uti, quo omnibus habitibus utitur, applicando eos ad operandum in actu cum uolumus: & rursus intendat semper, an cum utimur habitu illo. Si namque intendit semper, siue loquatur de uti, siue de opere, falsa manifeste est differentia: quia possum contra, & praeter quemcumque habitum acquisitum & infusum, uti & operari, ut patet in peccantibus. Si uero intendit de ipso opere quando utitur habitu, par quoque uideretur iudicium de arte & uirtute morali. Sicut namque contingit utentem Grammatica, quia non utitur totaliter ea, barbarizare: ita utentem iustitia uel temperantia, quia non totaliter utitur ea secundum aliquid deficere. Si autem intendit de uti ipso actu uoluntatis, aut respectu operis. & hoc non, quia nulla esset differentia. contingit enim uti concupiscentia contra uel praeter temperantiam quam habeo, sicut locutione contra Grammaticam, uel praeter eam: aut respectu habitus, & obstant tria. Primum est quod in litera dicitur, quod ista secunda perfectio est respectu operis in actu, prima autem est respectu operis in facultate, quod est esse in potentia. modo opus in actu ab opere in potentia non distinguuntur genere, immo sunt eiusdem speciei specialissima: uti autem & opus Grammaticae uel temperantiae distinguuntur genere, uel specie saltem, ut patet. ergo. Secundum est quod hoc, scilicet rectificare ipsum uti, non conuenit omnibus moralibus uirtutibus: quia nec fortitudini, nec temperantiae, quia sunt infra uoluntatem: & litera uult quod conueniat omnibus moralibus, dicendo, quia est iustus uel temperatus. & eadem ratio est de similibus. Tertium est, quia aut dat recte uti habitu, sic quod non potest illo uti & non recte: & hoc est exclusum, ex eo, quod prudens uti potest prudentia, & deficere in aliqua circumstantia, sicut Grammaticus barbarizare: aut quia dat recte uti, quando uult, & hoc etiam inuenitur in actibus deductis impedimentis organorum &c. & sic nulla esset differentia assignata.

¶ Ad hoc dicitur, quod hic est sermo de bonitate secundum illum habitum, & de uti, qui est actus uoluntatis. Nec refert utrum

fit subiectum uirtutis. Dicit enim Aug. in li. * de moribus Ecclesiae, quod omnis uirtus est amor, subiectum autem amoris non est intellectus, sed solus uis appetitiua: ergo nulla uirtus est in intellectu.

¶ 2 Præ. Virtus ordinatur ad bonum, sicut ex supradictis patet. * bonum autem non est obiectum intellectus, sed appetitiue uirtutis. ergo subiectum uirtutis non est intellectus, sed appetitiua uirtutis.

¶ 3 Præ. Virtus est, que bonum facit habentem, ut Philosophus uis dicit: * sed habitus perficiens intellectum non facit bonum habentem, non enim propter scientiam, uel artem dicitur homo bonus. ergo intellectus non est subiectum uirtutis.

SED CONTRA est, quod mens maxime dicitur intellectus: subiectum autem uirtutis est mens, ut patet ex diffinitione uirtutis supra inducta. * ergo intellectus est subiectum uirtutis.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * Virtus est habitus quo aliquis bene utitur. Dupliciter autem habitus aliquis ordinatur ad bonum actum. Vno modo, in quantum per huiusmodi habitum acquirunt homini

ad actum uel habitum, utrum semper, uel quando utitur habitu, uel quando uult inter preteritis; nulla enim harum limitationum opus est. intendit enim author, quod differentia inter habitus in proposito hæc est, quod quidam sunt, quorum perficere non se extendit ad uti ipso habitu: quidam uero sic. uerbi gratia.

ni facultas ad bonum actum: sicut per habitum Grammaticae hæc hō facultatem recte loquedi, nō tū Grammatica facit, ut hō semper recte loquatur. pō. t. n. Grammaticus barbarizare, aut solocismum facere: & eadem rō est in aliis scientiis & artibus. Alio mō aliquis habitus non solum facit facultatem agendi, sed etiam facit, q̄ aliquis recte facultate utatur: sicut iustitia non solum facit q̄ hō sit prompta uoluntatis ad iusta operandum, sed etiam facit ut iuste operetur. Et quia bonum sicut & ens, non dicitur simpliciter aliquid secundum id, quod ē in potentia, sed secundum id qd̄ est in actu, iō ab hōi habitibus simpliciter dicitur homo bonū operari, & esse bonus, puta, quia est iustus uel temperatus: & eadē ratio est de similibus. Et quia uirtus est quæ bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit, hōi habitus simpliciter dicitur uirtutes, quia reddunt bonū opus in actu, & simpliciter faciūt bonum habentem. Primi uero habitus non simpliciter dicitur uirtutes, quia non reddunt bonum opus, nisi in quadam facultate, nec simpliciter faciunt bonum habentem. nō. n. dicitur simpliciter aliq̄ hō bonus ex hoc,

tem aliquam moralem: scito quod in actibus potentiarū rōnabilem (de his enim est sermo) ut habitum est considerare diuinitum est proportio ipsius actus ad ipsam potentiam (seu habitum). puta, locutionis ad imaginatiuam appetitumque motuum organi &c. & Grammaticam. alterum est uisus quo hæc principia a uoluntate libere applicata sunt ad hunc actum eliciendum. Nā quænamque potentia anime aut habitus ponent operatioes proprias in actu, nisi uoluntas applicaret eas, & eos ad eliciendas operatioes: ipsa enim est, quæ utitur omnibus, & hoc est uti, ut patet ex superius dictis in questione de uti. Dupliciter ergo comparatur operatio ad potentiam. Primo secundum se absolute, prout ipsa potentia est apta nata elicere talē actum. Secundo ad ipsammet potentiam, ut fiat sub uoluntate utente, seu applicante ipsam potentiam ad eliciendam operationem in actu secundo. & sic differentia in proposito habituum est, quod quidam habitus sunt perfectiui potentiarum absolute in ordine ad sua opera, & hoc uocatur in litera, quod dant facultatem faciendi opus bonum, sed non perficiunt eadē potentias ut stant sub uoluntate utente: & istæ sunt artes & scientiæ, quarum non interest perficere usum, neque in uoluntate imperato, neque in potentis exequentibus ut sic. Quidam uero habitus perficiunt potentias non solum absolute, sed etiam ut uirtuales, siue operatiuæ, siue executiuæ: & hī sunt uirtutes morales, & dicuntur in litera dare non solum facultatem boni operis, sed rectum usum facultatis: quia perficiunt quod ad utrumque. Dicuntur etiam reddere opus bonum in actu: quia perficiunt usum, qui est immediata ratio, quod sint in actu. Ad euentiam autem solutionum dandarum questis, oportet recollere superius determinata: in primis cum dicitur, quod habitus dat facultatem, & dat rectum usum, non est intelligendum nisi eo modo quo habitus est natus dare. Nō enim habitus dat bonitatem cogendo ad illum, aut ita plene etiam immobiliter subiiciendo sibi potentiam, quod non possit in oppositum, sed per modum inclinantis. Vnde differentia consistit in hoc, quod ars

ex sua ratione non inclinatur voluntatem, aut aliquam potentiam ut subicit voluntati ad usum Grammaticae: quia nec respicit voluntatem aut potentias sic: moralis autem virtus ex propria ratione inclinatur voluntatem ad rectum sui usum, quamvis voluntas non sequatur quandoque huiusmodi inclinationes: & tunc peccat, & uirtus moralis culpatur, quia ab opere proprio, scilicet perfectione debita actui utendi deficit. minus enim perfecte habetur uirtus a qua subducitur actus, qui debet illi submitti.

Et ex hoc patet, quod oportet non limitare quando uiuunt, aut uult, aut non, semper &c. Ars. n. nunquam, moralis uirtus semper se per modum inclinantis dat rectum usum sui, quia quandoque in idem redit applicate habitum actui, & actum supponere habitui: & similiter non uti habitui, aut subducere actum ab habitu, non refert utrum ad habitum uel actum uti referas &c. Ad primam obiectionem in oppositum contra hoc, quod intelligitur de uti illo habitu, dicitur quod licet uerum sit, quod operatio, quam perficit aliqua uirtus moralis, puta concupiscentia, differat specie ab uti concupiscentiae tamen libere exercitur ut sic, coincidit cum uti, immo est ipsum uti in executione potentia. unde magna requiritur ratio, ut figura dictionis, comparare concupiscentiam in actu, ad concupiscentiam in potentia: & comparare concupiscentiam libere exercit ut sic, ad concupiscentiam ut est in facultate concupiscentis. Argumentum n. primo modo procedit, & author loquitur secundo modo, unde uerbum authoris nihil obstat proposito: quia uocat operationem in actu, non ipsam absolute, sed ipsam ut in actu, id est, secundum id, unde habet quod sit in actu, id est, secundum usum, ex hoc enim habet quod sit in actu, id est, secundum usum, scilicet ex usu est operatio in actu, comparat secundum perfectionem habitus potentiae, sicut actum potentiae: & uere sic est. Habitus enim dans solam facultatem bene operandi, dat bonitatem operationis in potentia; habitus autem dans etiam rectum usum eius, dat bonitatem operationis in actu: quia usus constituit operationem in actu, quia est applicatio potentiae ad ipsam.

Ad secundum dicitur dupliciter. Primo, quod uirtutes in irascibili & concupisibili, scilicet temperantia & fortitudo, rectificant uti, quia stabilunt fines prudentiae regulatiue ipsius uti ex illis finibus ut principis: & sic extendunt se ad uoluntatem mediate. Secundo, quod huiusmodi uirtutes rectificant uti, pro qua uirtus, ut est in uoluntate, sed ut est in ipsis potentis inferioribus: & ideo rectificant concupisibilem, ut subsunt usui uoluntatis. Ipsa autem uoluntas non eget rectificatione ad hoc, quia ex se determinata est ad rectitudinem omnis sui actus circa bonum

fortitudinis & temperantiae, ut inferius dicitur. Ad tertium autem iam dictum est, quod dat per modum inclinantis, quod semper recte utatur: & non cum hac uel illa limitatione, quod non facit ars, cum hoc tamen fiat, ut dictum est, quod non utatur illo, quod agat contra, & praeter illum agat &c.

enim prudentia sit recta ratio agibilium, requiritur ad prudentiam quod homo se bene habeat ad principia huius rationis agendorum, quae sunt fines, ad quos bene se habet homo per rectitudinem uoluntatis, sicut ad principia speculabilium per naturale lumen intellectus agentis. Et ideo sicut subiectum scientiae, quae est ratio recta speculabilium, est intellectus speculatiuus in ordine ad intellectum agentem: ita subiectum prudentiae est intellectus practicus in ordine ad uoluntatem rectam.

Ad primum ergo dicendum, quod uerbum Aug. intelligendum est de uirtute simpliciter dicta, non quod ois talis uirtus sit simpliciter amor, sed quia dependet aliquantulum ab amore, in quantum dependet a uoluntate, cuius prima affectio est amor, ut supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod bonum uniuersalius est finis eius: & ideo cum uerum sit finis intellectus, cognoscere uerum est bonus actus intellectus. Unde habitus perfectus intellectus ad uerum cognoscendum, uel in speculatiuis, uel in practicis, dicitur uirtus.

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit de uirtute simpliciter dicta.

ARTICVLVS IIII.

Utrum irascibilis & concupisibilis sint subiectum uirtutis.

Ad quartum sic procedit. Videtur, quod irascibilis & concupisibilis non possint esse subiectum uirtutis. Huiusmodi enim uires sunt communes nobis & brutis: sed nunc loquimur de uirtute secundum quod est propria homini. Sic enim dicitur uir-

dum recte rationi, non tamen habitus ille est proprie uirtus, quia non est habitus electiuus, nec inclinans ad rectas electiones.

Ad euentiam huius mirum primo uidetur de hoc homine, cum fortitudinem & temperantiam uirtutes enumeratas in secundo Ethicorum posuerit aperte Aristot. in parte irrationali. quare non respondit Aristoteli. & similiter cum fundamentum suum fuerit argumentum a S. Thoma hic quarto loco factum, & solum, quare non confutauit responsionem. Dicit ergo cum Aristotele, & auctore, quod appetitus sensitius distinctus per irascibilem & concupisibilem, est subiectum uirtutis moralis propriae, temperantiae scilicet & fortitudinis, non in quantum communis est nobis & brutis, sed ut obediens rationi, & quod sibi conuenit distinctio uirtutis posita in secundo Ethicorum scilicet, quod est habitus electiuus, dupliciter. Primo, quia est principium electionis participatae in ipsa potentia inferiore: inclinatur enim temperantia concupisibilem ad electam abstinentiam, ita quod non inclinatur solum ad abstinentiam, sed ad abstinentiam electam ut sic, & ratio est in promptu, quia perficit eam ut subsistat electioni sicut ante dictum est de usu. Electio enim licet sit partis superioris

Prima Secundae S. Thomae.

In eodem articulo aduerte subiectum fidei & prudentiae, ut in locis propriis fundamenta hic habeas, ubi tractabitur quicquid hinc difficultatis occurrerit. Et si uis uidere quomodo intellectus in ordine ad uoluntatem sit talium habituum subiectum, conspice naturam actuum propter quos ponuntur. Quia enim credere, est actus intellectus non absolute, sed a uoluntate moti, quia nullus credit nisi uolens, conueniens est, ut habitus fidei inclinans intellectum ad credendum, perfectio sit eius, ut a uoluntate mobilis. Et si militer, quia praecipere actus est intellectus a uoluntate moti, ut superius in quaestione de imperio patet, oportet ut prudentia, cuius praecipuus & proprius actus est recte praecipere in agibilibus, sit perfectio intellectus non absolute, sed ut a uoluntate moti. & haec bene nota.

Super quibus quinquagesima sexta articulum quartum.

In articulo 4. eiusdem 56. q. dubium occurrit ex Scoto in 3. sent. di. 3. negante in concupisibili, & irascibili, quae in potentia partis sensitivae, uirtutes: & uolens quod licet possit concedi, quod in istis potentis sit aliquis habitus inclinans ad delectabiliter obsequendum recte rationi, non tamen habitus ille est proprie uirtus, quia non est habitus electiuus, nec inclinans ad rectas electiones.

Inf. ar. 1. ad 1. & 2. di. 4. q. 2. ar. 1. c. 2. & ueri. c. q. art. 4. per to. & ar. 10 ad 5.

habitu... rationem... ut subicit... voluntati... ad usum... Grammaticae... quia nec respicit... voluntatem... aut potentias... sic: moralis autem... virtus ex propria... ratione inclinatur... voluntatem... ad rectum... sui usum... quamvis... voluntas non sequatur... quandoque... huiusmodi... inclinationes... & tunc peccat... & uirtus... moralis culpatur... quia ab opere... proprio, scilicet... perfectione debita... actui utendi deficit... minus enim... perfecte habetur... uirtus a qua... subducitur... actus, qui debet... illi submitti... Et ex hoc patet... quod oportet... non limitare... quando uiuunt... aut uult... aut non... semper &c... Ars. n. nunquam... moralis uirtus... semper se per... modum inclinantis... dat rectum... usum sui... quia quandoque... in idem redit... applicate habitum... actui, & actum... supponere habitui... & similiter non... uti habitui... aut subducere... actum ab habitu... non refert... utrum ad habitum... uel actum uti referas &c... Ad primam... obiectionem in oppositum... contra hoc... quod intelligitur... de uti illo habitu... dicitur quod licet... uerum sit... quod operatio... quam perficit... aliqua uirtus moralis... puta concupiscentia... differat specie ab uti... concupiscentiae tamen libere exercitur... ut sic... coincidit cum uti... immo est ipsum... uti in executione... potentia. unde magna... requiritur ratio... ut figura dictionis... comparare concupiscentiam... in actu... ad concupiscentiam... in potentia: & comparare... concupiscentiam libere exercit... ut sic... ad concupiscentiam ut est... in facultate concupiscentis. Argumentum n. primo modo procedit... & author loquitur secundo modo... unde uerbum authoris nihil obstat... proposito: quia uocat operationem... in actu... non ipsam absolute... sed ipsam ut in actu... id est... secundum id... unde habet quod sit... in actu... id est... secundum usum... ex hoc enim habet... quod sit in actu... id est... secundum usum... scilicet ex usu... est operatio in actu... comparat secundum perfectionem... habitus potentiae... sicut actum potentiae: & uere sic est... Habitus enim dans... solam facultatem bene operandi... dat bonitatem operationis... in potentia; habitus autem dans... etiam rectum usum eius... dat bonitatem operationis... in actu: quia usus constituit... operationem in actu... quia est applicatio... potentiae ad ipsam... Ad secundum dicitur... dupliciter. Primo... quod uirtutes in irascibili & concupisibili... scilicet temperantia & fortitudo... rectificant uti... quia stabilunt... fines prudentiae regulatiue... ipsius uti ex illis finibus... ut principis: & sic extendunt... se ad uoluntatem mediate... Secundo... quod huiusmodi uirtutes... rectificant uti... pro qua uirtus... ut est in uoluntate... sed ut est in ipsis... potentis inferioribus: & ideo... rectificant concupisibilem... ut subsunt usui uoluntatis... Ipsa autem uoluntas... non eget rectificatione... ad hoc... quia ex se determinata... est ad rectitudinem... omnis sui actus... circa bonum